

การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านจิตอาสา กลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

**Learning Management To Develop The Learners Service Mind
of The Social Studies Religion And Culture Essential
Group In The Higher Secondary Education
Level Under The Office of Secondary
Educational Service Area 25**

พระกรวัฒน์ สิริปณฺโญ (สีบสวณ)¹,
สาคร มหาหิงค์², ประยูร แสงใส³ และ ปานจิตร กุสุมาลย์⁴
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น^{1,2,3,4}

**Phar Korawat Siripanno (Suebsaun)¹,
Sakorn Mahahing², Prayoon Sangsai³ and Panjit Kusumal⁴**
Mahachulalongkornrajavidyalaya University,
KhonKean Campus, Thailand^{1,2,3,4}

Corresponding Author; Email: siripanyo1993@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบแนวทางพัฒนาและส่งเสริม การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านจิตอาสา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษา

* ได้รับบทความ: 2 ตุลาคม 2562; แก้ไขบทความ: 25 ธันวาคม 2562; ตอรับตีพิมพ์: 26 ธันวาคม 2562

Received: October 2, 2019; Revised: December 25, 2019; Accepted: December 26, 2019

ตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 187 คน โดยใช้สถิติค่าความถี่ การอยละค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสถิติทดสอบ (t-test), สถิติทดสอบ (F-test) และเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ โดยวิธีการของ เชฟเฟ (Scheffe)

ผลการวิจัยพบว่า

1) การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านจิตอาสา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}=4.19$)

2) ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบ การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านจิตอาสา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 จำแนกตามระดับการศึกษา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้และจำแนกตามขนาดสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3) ข้อเสนอแนะแนวทาง การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านจิตอาสา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 พบว่า ครูผู้สอนควรส่งเสริม ความเอื้ออาทรเอาใจใส่ ครอบรอบข้างอย่างสม่ำเสมอ อาสาทำงานให้ผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทนอย่างเต็มกำลังที่ตนเองสามารถช่วยได้ และช่วยเหลือผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนอยู่เสมอ ให้ความเคารพปฏิบัติ ตามกฎระเบียบข้อบังคับของสถานศึกษาอย่างเคร่งครัดให้ความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจกัน ปฏิบัติกิจกรรมด้วยความสามัคคีครูผู้สอนควรมีแนวทางการส่งเสริมสนับสนุนในการทำ กิจกรรมจิตอาสาเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างชัดเจนตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้จิตอาสา

Abstract

The aims of this research were: 1) to study the learning management for developing volunteer spirit of the students in Social Studies, Religion and

Culture Studies Department in high schools under the Secondary Educational Service Area Office 25; 2) to compare the learning management for developing volunteer spirit of the students based on the factors of the samples: education, working experience and school size; 3) to study the ways to develop and improve the mentioned learning management. This quantitative research was carried out by means of survey research with its tool as a questionnaire. The samples of this research included 187 of teachers who were responsible to teach social studies, religions and culture in the schools under the Secondary Educational Service Area Office 25. The statistics used in data analysis were: Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation, t-test, f-test and Scheffe's Least Square Difference.

The research results were as follows:

1) The overall statistic score of the learning management for developing volunteer spirit of the students in Social Studies, Religion and Culture Studies Department in high schools under the Secondary Educational Service Area Office 25 was at a high level ($\bar{X}=4.19$).

2) Based on the comparison of the learning management for developing volunteer spirit of the students classified by the sample factors, classified by their education, the statistic scores in this aspect were indifferent at the significance level of .05; this denied the set hypothesis. Classified by their working experiences and school sizes, the statistic scores in this aspect were different at the significance level of .05; this accepted the set hypothesis.

3) The ways to develop and improve the mentioned learning management are that the teachers should support the students to care the surrounding people, to have volunteer spirit to help the others without expecting the returns and to help the suffered people. The students should be taught to respect and follow the school regulations, to provide collaboration in the school activities with harmony. The teachers should have the clear ways to arrange the volunteer activities to develop the students according to the set objectives.

Keywords: Learning; Management; Volunteer

บทนำ

กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีความเชื่อมโยง ซับซ้อน เคลื่อนไหว ทั้งด้านวิทยาการ สังคม เศรษฐกิจ ฐานความรู้ และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ การดำรงชีวิตของมนุษย์ในโลกยุคปัจจุบันก็เต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสาร ทำให้คนคิด วิเคราะห์ แยกแยะ และมีการตัดสินใจอย่างรวดเร็ว สิ่งเหล่านี้ไปสู่สภาวะการแข่งขันทางเศรษฐกิจการค้า และอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ

อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การแข่งขันดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้ง ความได้เปรียบเสียเปรียบวิกฤตการณ์ร่วมกันทั้งปัญหาความเครียด ความยากจน การไม่มีงานทำ ก่อการร้าย อาชญากรรม ยาเสพติด การทำลายสิ่งแวดล้อม ที่ส่งผลกระทบต่อมนุษยชาติ โดยทั่วไปสะท้อนให้เห็นแนวโน้มว่า คนยุคใหม่ต้องเผชิญความเปลี่ยนแปลงอันหลากหลายเป็นสัญญาณเตือนว่าโลกยุคหน้าจะมีปรากฏการณ์ต่างๆเกิดขึ้นเกินกว่าจะคาดถึง สถานการณ์จริงจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร มนุษย์ก็ต้องอยู่ในความเปลี่ยนแปลงนั้น เรียนรู้ในความเปลี่ยนแปลงนั้น รู้ทัน รู้เผชิญ และรู้จักระบบชีวิตและสังคมให้อยู่ในดุลยภาพสงบ สันติ มีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี เหมาะสม พอเพียง การเปลี่ยนแปลงที่มุ่งหวังให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทย เพื่อเพิ่มศักยภาพการจัดการศึกษาพร้อมสำหรับการแข่งขันในเวทีโลกยุคศตวรรษที่ 21 จึงเกิดขึ้น Paitoon Sinlarat and Nakrop Misaen (2017 : 92) การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติการให้ทำได้ คิดเป็น และทำเป็น รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดี และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกรายวิชา มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ ในการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาและการจัดกิจกรรมเพื่อสังคม พบว่าการส่งเสริมให้นักเรียนจัดค่ายอาสา เป็นการเรียนรู้ทางตรงที่ส่งเสริมให้นักเรียน กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนด “จิตอาสา” ไว้เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนอีกข้อหนึ่ง โดยที่สถานศึกษาต้องมีชั่วโมงให้เด็กทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ Ministry of Education (1999 : 3)

การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี คนมีปัญญา มีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายทำงานด้วยความเพียรพยายาม ด้วยความตั้งใจและให้งานสำเร็จลุล่วง ตามความมุ่งหมายตามเวลาที่กำหนด ซึ่งเป็นงานในความรับผิดชอบของตัวผู้เรียนเอง ความรับผิดชอบที่ตรงตามเวลาที่นัดหมายกับเพื่อนในการทำงานกลุ่ม การทำงานของโรงเรียน การทำงานที่บ้านที่พ่อแม่มอบหมาย ความรับผิดชอบในการทำงานให้สำเร็จตามที่ตกลงกับเพื่อน ตามที่ตกลงกับพ่อแม่ และตามที่ตกลงกับครู ความรับผิดชอบในการทำงาน ในการทำกิจกรรม แม้งานและกิจกรรมที่ทำจะยากและมีอุปสรรคก็พยายามหาวิธีทำงาน และวิธีทำกิจกรรมตลอดจนวิธีแก้ปัญหาจนงานและกิจกรรมสำเร็จตามที่ต้องการทั้งจากการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง จากการแก้ปัญหาร่วมกันในกลุ่มของนักเรียน และจากการปรึกษาครู และผู้ที่เป็น

กลายมิตการพัฒนาผู้เรียนนั้นสามารถจัดทำได้หลายวิธี ทั้งกิจกรรมโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม กิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน ในกลุ่มสาระและการบูรณาการหลักธรรมในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียน การสร้างคนให้มีจิตอาสา มีความสำคัญต่อบุคคลองค์กร สังคมและประเทศชาติอย่างมากถ้าเราสามารถปลูกฝัง ส่งเสริม หรือพัฒนาให้คนในชาติมีจิตใจที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน อาสาดูแลรับผิดชอบสมบัติส่วนรวม มีการใช้อย่างสมบัติส่วนรวม อย่างเห็นคุณค่าใช้อย่างทะนุถนอม รู้จักแบ่งปันโอกาสในการใช้ของส่วนรวมให้ผู้อื่น ปัญหาการเอารัดเอาเปรียบปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด การทำลายสาธารณะสมบัติต่าง ๆ จะลดลงการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนหรือพวกพ้องก็จะลดลง และจะนำมาสู่ชุมชนและสังคมที่เข้มแข็งเมื่อนักเรียนจบการศึกษา จะมีคุณลักษณะจิตอาสาติดตัวแบบคงทนช่วยเหลือผู้อื่นในสังคมต่อไป Office of Academic Affairs and Educational Standards Office of the Basic Education Commission. (2009) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่องได้จัดทำเอกสารและดำเนินการฝึกอบรมผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้เข้าใจนโยบาย เนื้อหา ทฤษฎี แนวปฏิบัติ และการบันทึกผล ประเมินผล กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งเอาใจใส่ดูแลให้สำเร็จผล เพื่อที่จะส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการช่วยเหลือและพัฒนาความรู้ความสามารถตามศักยภาพ จากสภาพปัจจุบันยังมีนักเรียนที่มีพฤติกรรมอันไม่เป็นที่พึงประสงค์ จำเป็นที่ครูผู้สอนผู้ใกล้ชิดนักเรียนต้องคอยให้คำแนะนำ ให้ความช่วยเหลือ แนะนำให้ประพฤติปฏิบัติได้ถูกต้อง ซึ่งนักเรียนที่เรียนในระดับมัธยมศึกษาเป็นวัยที่กำลังเข้าสู่วัยรุ่น วัยที่กำลังค้นหาตนเอง มักจะพบเห็นพฤติกรรมแปลกๆ และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์บางอย่าง ได้แก่ การคบเพื่อน มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อสารเสพติด พฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร พูดจាក้าวร้าว พูดหยาบคาย หนีเรียน มาโรงเรียนสาย แต่งกายผิดระเบียบ ติดเกมคอมพิวเตอร์ ทะเลาะวิวาท ลักขโมย และออกกลางคัน ในการแก้ไขปัญหาเพื่อให้การจัดการศึกษา การพัฒนานักเรียนเป็นไปตามความมุ่งหวังนั้น โดยอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาซึ่งทำหน้าที่เป็นครูที่ปรึกษาจะเป็นหลักในการดำเนินการต่างๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิด ด้วยความรักและเมตตาที่มีต่อศิษย์ และภาคภูมิใจในบทบาทที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนให้เติบโตงอกงามเป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคมต่อไป The Secondary education service area office 25 (2016 : 24)

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านจิตอาสา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ทั้งนี้ เพื่อนำผลของการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศทางวิชาการ ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านจิตอาสา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านจิตอาสา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25
2. เพื่อเปรียบเทียบ การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านจิตอาสา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาและส่งเสริม การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านจิตอาสา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คือ ครูผู้สอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 จำนวน 357 คน และได้สุ่มกลุ่มตัวอย่าง ตามตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) จำนวน 187 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามแนวคิด การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาด้านจิตอาสาของครูผู้สอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยจำแนกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความมีความเข้าใจ 2) ด้านความรับผิดชอบ 3) ด้านความ

เสียสละ 4) ด้านความสามัคคี 5) ด้านการทำงานเป็นทีมซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) จำนวน 40 ข้อ

3. การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านจิตอาสา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยใช้สถิติดังนี้หาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์สถิติค่า t-test (Independent Samples Test) วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F – test แบบ One way ANOVA) ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe' Method)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม โดยจำแนกตามระดับการศึกษาพบว่า ผู้ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ นั้น มีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 65.8 รองลงมา มีการศึกษาระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 34.2 ตามลำดับ

จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมาก มีประสบการณ์การทำงาน 16 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 41.7 รองลงมา มีประสบการณ์การทำงาน 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.7 ประสบการณ์การทำงาน 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.9 และมีประสบการณ์การทำงาน 11 -15 ปี คิดเป็นร้อยละ 11.8 ตามลำดับ

จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า ผู้ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ นั้น เป็นครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ คิดเป็นร้อยละ 61.5 รองลงมา เป็นครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดเล็ก คิดเป็นร้อยละ 16.0 เป็นครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 13.4 และเป็นครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดกลาง คิดเป็นร้อยละ 9.1

การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านจิตอาสา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านความสามัคคี ด้านความมีน้ำใจ และด้านความเสียสละ และด้านความรับผิดชอบ ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยได้ขอสรุปที่มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1) ด้านความมีน้ำใจอยู่ในระดับมาก ได้แก่ นักเรียนรู้สึกมีคุณค่าเมื่อได้กระทำการสิ่งที่มีประโยชน์ต่อผู้อื่น มีความเห็นอกเห็นใจต่อผู้ที่ด้อยโอกาสกว่าตน และมีความเกื้อกูลต่อหมู่คณะเพิ่มขึ้น ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของมณฑลีนุเอทองได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการหล่อหลอมจิตอาสาผ่านการอบรมขัดเกลาทางสังคมในครอบครัวผลการศึกษาพบว่า การหล่อหลอมจิตอาสาดำเนินผ่านองค์ประกอบสำคัญของการอบรมขัดเกลาทางสังคมในครอบครัว 3 ส่วน ได้แก่ 1) การตระหนักและเข้าใจคุณค่าของจิตอาสาเพื่อถ่ายทอดแก่บุตรผ่านการเข้าถึงความหมายที่แท้จริงของชีวิตการเข้าใจคุณค่าของคุณธรรมจริยธรรมและการให้คุณค่าของการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น 2) การให้โอกาสเรียนรู้จากประสบการณ์ด้วยตนเองในครอบครัวผ่านแบบอย่างการดำเนินชีวิตของบิดามารดาการให้อิสระและเปิดโอกาสให้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองรวมทั้งการเลือกและสนับสนุนให้อยู่ในบรรยากาศหรือสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 3) การสนับสนุนให้มีส่วนร่วมกับกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองผู้อื่นและสังคมผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณประโยชน์การมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ทางการเมืองและสังคมต่างๆ (Monthali Nuethong, 2013)

2) ด้านความรับผิดชอบอยู่ในระดับมาก ได้แก่ นักเรียนให้ความเคารพและเชื่อฟังช่วยเหลือการทำงานให้เต็มความสามารถในแต่ละโอกาสอันสมควร ประพฤติตนเป็นคนดีช่วยเหลือกิจกรรมงานของสถานศึกษาอย่างเคร่งครัด และยอมรับผลการกระทำทั้งผลดีและผลเสียที่เกิดขึ้น ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาพรทศพระรินทร์ได้ทำวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจิตอาสาของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุจังหวัดนนทบุรีผลการศึกษาพบว่าแรงจูงใจและการเห็นคุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับพฤติกรรมจิตอาสาของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับผู้สูงอายุที่มีเพศอายุสถานภาพสมรสการศึกษาอาชีพก่อนเกษียณอาชีพหลังเกษียณสถานภาพการเงินและลักษณะที่อยู่อาศัยที่แตกต่างกันจะมีพฤติกรรมจิตอาสาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (Suphaphon Tospharin, 2013) และยังสอดคล้องกับงานวิจัย พระมหาหัตถพร ปิยธมโม (คำเพชรดี) PhraMaha Thatthon Piyathamamo (Khamphetdee) (2017) ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านจิตอาสาในการเรียนสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอโพน

พิสัย จังหวัดหนองคาย มีวัตถุประสงค์ เพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านจิตอาสาในการเรียนสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยใช้การวิจัยแบบผสมผสาน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 2,581 คน โดยสุ่มตัวอย่างแบบง่ายและแบบลำดับขั้นโดยตารางของยามานะ จำนวน 347 คน โดยใช้สถิติค่าความถี่, ค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการทดสอบค่า (t-test) ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่ม และการทดสอบค่า (ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ดังกล่าว

ผลการวิจัยพบว่า

1. การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านจิตอาสาในการเรียนสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านจิตอาสาในการเรียนสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จำแนกตามเพศ โดยการทดสอบค่าทีโดยภาพรวมพบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้จำแนกตามระดับชั้นเรียน และขนาดโรงเรียนโดยภาพรวม พบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. เสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน ด้านจิตอาสาในการเรียนสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีการบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ เปิดโอกาสให้นักเรียนร่วมคิดวิเคราะห์ และเสนอแนะกิจกรรมการเรียนรู้เน้นกิจกรรมในการฝึกและปฏิบัติภาคสนามมีสื่อหรือเทคโนโลยีที่หลากหลาย และทันสมัยเหมาะสมในการจัดการเรียนการสอนมีการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้รู้เฉพาะทางในชุมชน เข้าร่วมส่งเสริมให้ความรู้ การวัดผล และการประเมินผลควรครอบคลุมทั้งด้านความรู้ เจตคติจิตอาสา และการปฏิบัติ และหลากหลายวิธีเหมาะสมกับเนื้อหาวิชา

3) ด้านความเสียสละอยู่ในระดับมาก ได้แก่ นักเรียนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ทุกคนในสังคมอย่างเต็มใจ เข้าร่วมกิจกรรมเสียสละกำลังกาย ทรัพย์สินของตามกำลัง และอุทิศเวลาบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของดวงทิพย์ อันประสิทธิ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการขัดเกลาทางสังคมเพื่อเสริมสร้างจิตอาสาในชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนบางน้ำหวาน อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่าชาวบ้านในชุมชนได้ให้ความหมายจิตอาสา คือ การกระทำด้วยใจจริง ช่วยเหลือด้วยความ

บริสุทธิ์ใจ ทำประโยชน์ให้ผู้อื่นได้เท่าที่ตนทำได้ อย่างไม่ยอมนิ่งเฉย เพื่อที่จะนำชุมชนไปสู่ความเข้มแข็งด้วยการที่เป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ และในด้านองค์ประกอบ/คุณลักษณะของผู้มีจิตอาสา คือ เป็นผู้ที่จะพร้อมจะเสียสละเพื่อส่วนรวมทั้งร่างกาย แรงใจ รวมทั้งด้านเวลา และเป็นผู้ที่มีความเมตตา มีความซื่อสัตย์ โดยประพฤติตนเป็นบุคคลตัวอย่างให้กับผู้อื่นด้วยการยึดคุณธรรม จริยธรรม พร้อมกับมีความขยัน อดทน และเป็นผู้ที่มีอัธยาศัยดี เข้ากับผู้อื่นได้ง่าย เป็นที่ปรึกษาให้ผู้อื่นได้ ถ่ายทอดความรู้ ความสามารถของตนให้กับผู้อื่นและมีภาวะความเป็นผู้นำและมีความกระตือรือร้น สำหรับผลการเปรียบเทียบการขัดเกลาทางสังคมระหว่างสถาบันครอบครัว ศาสนา และโรงเรียน พบว่า วิธีการที่ทุกสถาบันใช้มากที่สุด คือ การอบรม / สอนด้วยวาจา และวิธีการทำให้เห็นเป็นแบบอย่าง รวมถึงวิธีการลงโทษทั้งวาจาและตีด้วยไม้เรียว Duangthip Unprasit (2012) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kraft ได้ศึกษาการฝึกอบรมด้านการมีจิตสำนึกทางสังคม โดยการศึกษาทางคริสต์ศาสนา มีวัตถุประสงค์เพื่ออบรมด้านจิตสังคมระหว่างประชาชนชาวอเมริกาเหนือที่นับถือศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์ศึกษาในเชิงจริยธรรม ซึ่งเชื่อว่ากระบวนการทางวัฒนธรรมทำให้เกิดความเชื่อ ความศรัทธาร่วมกันและโครงสร้างของประสบการณ์การเรียนรู้จะกระตุ้นความคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ พบว่า ศาสนามีส่วนสัมพันธ์กับคุณลักษณะทางจิตสังคม และสิ่ง ที่มีผลต่อจิตสังคม คือการอบรมเกี่ยวกับภาวะผู้นำ การให้ความสำคัญกับศาสนา การพัฒนาชุมชนให้เน้นกระบวนการคิดการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และการมุ่งมั่นในการทำงาน Kraft, F.N. (3546)

4) ด้านความสามัคคีอยู่ในระดับมาก ได้แก่ นักเรียนมีความพร้อมเพรียงกันกับหมู่คณะในทุกๆกิจกรรมที่ได้ทำร่วมกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันจนกิจกรรมสำเร็จ และมีความกลมเกลียวกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอยู่เสมอ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ Martin ได้ศึกษาผลการนำรูปแบบกิจกรรมไปใช้กับกลุ่มทดลอง การนำรูปแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตอาสาของ นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลองได้ผลการทดลองดังนี้ กลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยด้านพฤติกรรมจิตอาสาระหว่างก่อนการทดลองกับหลังการทดลองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่าหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาของนักศึกษา ทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีพฤติกรรม จิตอาสาไม่แตกต่างกันจากก่อนการทดลอง โดยกลุ่มตัวอย่างได้ให้ความเห็นว่า ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมจิตอาสา ค่อนข้างกระชั้นชิดและมีระยะเวลาไม่เพียงพอ สำหรับการจัดหลายโครงการและนำเสนอโครงการจิตอาสาได้อย่าง เป็นรูปธรรม

ระยะเวลาการเรียนรู้ที่นานขึ้น จะช่วยในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ควรได้เรียนรู้พร้อมปฏิบัติจริงอย่างต่อเนื่อง เพราะจะทำให้จดจำจากบทเรียนต่างๆ ได้เป็นอย่างดี และทำให้มีประสบการณ์มากขึ้น ช่วงเวลาที่เหมาะสม ควรเป็นช่วงปิดเทอมของทุกปี เพราะเป็นช่วงที่ผู้เรียนสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างเต็มที่ ผู้จัดกิจกรรมต้องจัดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และความต้องการของกลุ่มผู้เรียน สะดวกในการเข้าร่วมกิจกรรม ได้อย่างเต็มเวลา โดยจัดระยะเวลาทั้งภาคบรรยายและภาคปฏิบัติให้เหมาะสมกับการเรียนรู้และการปรับเปลี่ยน พฤติกรรมของผู้เรียน และสอดคล้องกับการเสริมสร้างพฤติกรรมจิตอาสาได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับ ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ที่เหมาะสม ควรต้องใช้เวลาการจัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน Martin, R. A. และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อังสนา อัครพิศาล และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ผลการวิจัยพบว่าการสนับสนุนจากครอบครัวการเรียนรู้ด้วยตนเอง และร่วมกับผู้อื่นและการส่งเสริมจากสถาบันมีอิทธิพลต่อระดับจิตอาสามากที่สุดตามลำดับ เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสภาพแวดล้อมบางประการที่มีอิทธิพลต่อระดับจิตอาสาของนักศึกษาพบว่าปัจจัยด้านการส่งเสริมสถาบันมีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับจิตอาสาของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่รับ 0.01มากกว่าด้านอื่นๆจากการศึกษาเหตุผลที่นักศึกษาคิดว่าทำให้ตนเองเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาคือการทำประโยชน์ต่อผู้อื่นมากที่สุดรองลงมาคือมีความสุขและพึงพอใจที่ได้ทำกิจกรรมเพื่อสังคมรู้สึกภาคภูมิใจในการมีส่วนร่วมช่วยขับเคลื่อนกิจกรรมเพื่อสังคม Angsana Akkharaphan, et al., (2013)

5) ด้านการทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ นักเรียนสร้างความร่วมมือร่วมใจให้เกิดในหมู่คณะ ในการทำกิจกรรมให้มีคุณภาพ สามารถทำงานเป็นทีมด้วยความสำเร็จ และสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์และกลุ่มคนที่หลากหลาย ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ กันธิชา เผือกเจริญได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษากระบวนการทำงานของจิตอาสากรณีศึกษาการดูแลผู้ป่วยมะเร็งระยะสุดท้ายอโรคยาศาลวัดคำประมงจังหวัดสกลนครผลดำเนินการวิจัยพบว่าหลักพุทธธรรมที่เกื้อกูลการทำงานจิตอาสาสามารถแบ่งออกได้เป็น 5 หมวดธรรม คือ 1) พรหมวิหาร 4 2) อิทธิบาท 4 3) สังคหวัตถุ 4 4) สาราณียธรรม 6 และ 5) สปัปฐมา 8 หลักพุทธธรรมที่กล่าวมานี้หากปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจะทำให้เกิดสมาธิจนก่อให้เกิดปัญญาทั้งทางโลกและทางธรรมโดยมีศีลเป็นบาทฐานเมื่อศีลบริบูรณ์การเจริญสมาธิและปัญญาจะอุปการะเกื้อกูลให้คุณความดีเจริญขึ้นด้วยในหนทางแห่งอริยมรรคมีองค์ 8

กระบวนการทำงานและบทบาทจิตอาสาพบว่าการบริหารงานของโรงเรียนอโศกศาสน์ขับเคลื่อนด้วยพลังของจิตอาสา 3 กลุ่มด้วยกัน คือ 1) จิตอาสาต้นแบบ 2) จิตอาสาแกนหลัก 3) จิตอาสาสนับสนุนที่หมุนเวียนกันเข้ามาตามช่วงจังหวะเวลาโดยเปิดโอกาสให้ผู้ป่วยและญาติร่วมเป็นจิตอาสา มีเจ้าหน้าที่ประจำคอยเป็นพี่เลี้ยงจิตอาสาจึงเข้าสู่กระบวนการทำงานตามศักยภาพที่มีอยู่อย่างเต็มความสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ป่วยเป็นศูนย์กลางเข้าใจในวิถีของชีวิตยอมรับกับความจริงที่เกิดขึ้น แม้ว่าในที่สุดของการรักษา คือ การเสียชีวิต แต่เป็นการเสียชีวิตอย่างสุขสงบ หรือ “ตายแบบยิ้มได้” ที่เป็นผลมาจากการยอมรับความตาย ดังคำกล่าวว่า “อยู่สบาย ตายสงบ งบประมาณไม่เสีย” จิตอาสาได้ประจักษ์เห็นความจริงของชีวิตจากการดูแลผู้ป่วย การปรับทัศนคติในการดำเนินชีวิต การระลึกถึงมรณานุสติ ตลอดจนการเรียนรู้วิถีชีวิตที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรม

ในส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อพลังจิตอาสา แบ่งได้เป็น 2 ด้าน คือ ปัจจัยที่เป็นแรงสนับสนุนภายนอก หมายถึงศักยภาพ ความสามารถทางด้านวิชาชีพ ฐานะและบทบาททางสังคม และปัจจัยที่เป็นแรงสนับสนุนภายในเริ่มต้น ที่ความศรัทธา และพุทธธรรมในใจของจิตอาสา ที่ส่งเสริมให้มีการทำงานอย่างมุ่งมั่น จริงจัง จริงใจ พัฒนาศักยภาพไปพร้อมกับการทำงาน เนื่องจากใช้งานเป็นฐานของการภาวนา จึงเกิดสมาธิจากการทำงาน ทำให้เห็นการเจริญเติบโต คุณธรรมที่ผลิบานในใจ ดังนั้น การพัฒนากระบวนการและการใช้ศักยภาพของจิตอาสาที่โรงเรียนอโศกศาสน์จึงเป็นไปอย่างธรรมชาติ และในที่สุดเข้าถึงปัญญา จนไม่มีความขุ่นมัว โดยมี พระพนพพัชร ภิบาลพัชรนิธิ (จิรธมโมภิกขุ), ดร. หรือ เรียกขานในนาม “หลวงตา” เป็นต้นบุญสู่ต้นแบบแห่งการเรียนรู้ “ทำด้วยใจ ให้ด้วยรัก ไม่หวังผลตอบแทน” และไม่ว่าศักยภาพของจิตอาสาจะเป็นเช่นไรก็ตาม แต่สิ่งที่สำคัญยิ่งกว่า คือการจิตใจของจิตอาสา อยู่กับโลกตามที่เป็นจริง อยู่กับโลกอย่างเหนือโลก Kanticha Phakcharoen (2013) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธิตาชนกวงศ์พิทักษ์ ได้ทำวิจัยเรื่องปัจจัยจิตสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒพบว่าปัจจัยทางจิตได้แก่การรับรู้ความสามารถของตนเองและแรงจูงใจอาสาสมัครมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมจิตอาสาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และปัจจัยทางสังคมได้แก่การมีตัวแบบด้านจิตอาสาและการสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมจิตอาสาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การรับรู้ความสามารถของตนเองแรงจูงใจอาสาสมัครสนับสนุนทางสังคมและการเห็นคุณค่าในตนเองสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิ

โรคได้ร้อยละ 53 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (Thidchanok Wongphithak, 2013)

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สถานศึกษา ควรส่งเสริมกิจกรรม กระตุ้นให้นักเรียนตื่นตัวด้านความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด สถานศึกษา ต้องมีการพัฒนานักเรียนให้มีความมีเคารพและปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับของสถานศึกษาอย่างเคร่งครัด

1.2 สถานศึกษา ควรส่งเสริมให้นักเรียนมีความเสียสละ ช่วยเหลือผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนอยู่เสมอ โดยการช่วยเหลือจะทำได้เต็มที่ถ้าตนเองสามารถช่วยได้

1.3 สถานศึกษา ควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ สนับสนุน กิจกรรมจิตอาสา ร่วมใจกันปฏิบัติกิจกรรมให้บรรลุสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

2) ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

2.1 ด้านความมีน้ำใจ ครูผู้สอน ควรสร้างความตระหนักให้นักเรียน มีการส่งเสริมกิจกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ให้นักเรียนรู้จักการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจ รู้จักช่วยเหลือคนอื่น ฝึกให้นักเรียนมีน้ำใจ ต่อเพื่อนๆ ครูอาจารย์ ตลอดจนคนในทุกลักษณะ โดยไม่หวังผลตอบแทน และต้องให้นักเรียนได้ประสบหรือพบเจอเหตุการณ์จริง ที่ต้องแสดงออกถึงความมีน้ำใจ เพื่อให้นักเรียนได้รู้ด้วยตัวเองและพร้อมแสดงความมีน้ำใจทุกเมื่อ เมื่อเจอเหตุการณ์จริงและยกย่องเชิดชู ผู้ที่มีน้ำใจ ให้เป็นตัวอย่างและเป็นแบบอย่างที่ดี

2.2 ด้านความรับผิดชอบ ครูผู้สอน ต้องมีกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกความรับผิดชอบ สร้างจิตสำนึก ที่ทำให้นักเรียนเห็นถึงความรับผิดชอบ ว่ามีความสำคัญในชีวิตประจำวัน เช่น นักเรียนต้องรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายและทำให้ดีที่สุดตามความสามารถ แต่ถ้าขาดความรับผิดชอบ จะเกิดผลเสียอย่างไร ถ้านักเรียนได้รับประสบการณ์โดยตรง จะตระหนักถึงความรับผิดชอบมากขึ้น

2.3 ด้านความเสียสละ ครูผู้สอนต้องกระตุ้นหรือให้เห็นถึงคุณค่าของการเสียสละ ว่าทำแล้ว จะทำให้เรามีความสุขใจ ควรส่งเสริมให้นักเรียนมีจิตอาสาคอยเอื้อเฟื้อช่วยเหลือ เกื้อกูล รู้จักยอมสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมและการแบ่งปันแก่คนที่ควรให้ ด้วยกำลังกาย กำลังทรัพย์และกำลังสติปัญญาของตนเอง แบ่งปันอุปกรณ์การเรียนแก่เพื่อน

ที่ขาดแคลนช่วยเหลืองานส่วนรวม และใช้เวลาว่างช่วยเหลือบุคคลอื่นด้วยความเต็มใจ ให้ความช่วยเหลือผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนอยู่เสมอ โดยการช่วยเหลือจะทำการอย่างเต็มกำลังที่ตนเองสามารถช่วยได้ เช่น สละที่นั่งให้แก่เด็ก คนชราและคนท้องในการขึ้นรถประจำทาง การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

2.4 ด้านความสามัคคี ครูผู้สอน ควรสร้างความสมัครสมานสามัคคี ทั้งในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการร่วมมือ ร่วมใจกัน เพื่อแก้ไขปัญหาได้ อาจจะทำให้เกิดความรัก ความสามัคคีกันขึ้นระหว่างทำกิจกรรม และการเรียนการสอนด้วยเน้นการจัดการเรียนรู้ที่นักเรียนได้ร่วมมือกันทำงาน เช่น โครงการ หรือเน้นกระบวนการทำงานกลุ่ม ที่นักเรียนได้ร่วมมือในการศึกษาปฏิบัติ ให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และร่วมใจกันปฏิบัติกิจกรรมให้บรรลุสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

2.5 ด้านการทำงานเป็นทีม ครูผู้สอน ควรเน้นกระบวนการจัดการเรียนรู้ทักษะการทำงานเป็นทีมให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมกลุ่ม และให้นักเรียนมีโอกาสดำเนินความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันซึ่งและกันต้องมีการกำหนดปัญหาในชีวิตประจำวันเข้าในกิจกรรม เพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาหรือการทำงานร่วมเป็นทีมเน้นการจัดการเรียนรู้ที่นักเรียนได้ร่วมมือกันวางแผนทำงาน เช่น การจัดการเรียนรู้ผ่านโครงงานหรือบูรณาการให้เข้ากับศาสตร์สมัยใหม่

3) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านจิตอาสา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 และพื้นที่อื่น ๆ ด้วย

3.2 ควรศึกษารูปแบบและกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านจิตอาสา

3.3 ควรศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหา การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านจิตอาสา ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ

References

Angsana Akkharaphan. et al. (2013). Factors Related to Volunteer Spirit Level of Chiang Mai University Students. Research Report : Chiang Mai University.

- Duangthip Unprasit. (2012). *Socialization Model to Enhance Community Spirit: A Case Study of Bang Nam Wan Community, Phra Pradaeng District Samut Prakan Province*. Master of Arts Thesis, Faculty of Social and Environmental Development National Institute of Development Administration.
- Kraft, F. N, “ Nurturing social comsciousness through church education” ,[Abstract] . Dissertation Abstracts International, 21(10) , 3546-A, (UMINo. 9917224).
- Kanticha Phakcharoen. (2013). Study the work process of volunteer mind A case study of caring for terminally ill cancer patients, Kham Fishery Temple Temple, Sakon Nakhon Province. Master of Buddhism Buddhism and Art of Life Program Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Martin, R. A.,Empowering adults: A new agenda for agriculture. A model for research collaboration in the North Central Region. Ames: Iowa State University.
- Ministry of Education. (1999). *National Education Act*. Bangkok : Khurusapha.
- Monthali Nuethong. (2 0 1 3) . *Forming Volunteer Spirit through Family Socialization Training*. Thesis Master of Science in Home Economics, Sukhothai Thammathirat Open University.
- Office of Academic Affairs and Educational Standards Office of the Basic Education Commission. (2009). *Ministry of Basic Education Management Guidelines, Basic Education B.E. 2551*. Bangkok : Office of Basic Education Ministry of Education.
- Paitoon Sinlarat and Nakrop Misaen. (2017). *Teacherhip and Professional Teacher Development*. Chulalongkorn University Press.
- PhraMaha Thatthon Piyathamamo (Khamphetdee). (2017). *Learning Management for Volunteer Learners in Learning Social Studies, Religion and Culture in Upper Secondary Education, Phon Phisai District, Nong Khai Province*. Master of Buddhist Studies Social Studies Teaching Program, Mahachulalongkornrajavidyalaya University College.
- Suphaphon Tospharin. (2013). *Factors Affecting the Volunteer Behavior of the Elderly in the Elderly Club Nonthaburi Province*. Master of Education Thesis, Sukhothai Thammathirat Open University. Thidchanok
- Wongphithak. (2013). *Psychosocial Factors Affecting Volunteer Behavior of Srinakharinwirot University Students*. Master Degree Thesis, Srinakharinwirot University.
- The Secondary education service area office 25. (2016). *Annual action plan*. Online. Retrieved February 3, 2019. from: <http://www.kksec.go.th/new/>